

Chris Barnard,
Chriskras, p. 101-105
Kaapstad, 1972

Dankjewel, Elsebet

Dagenlang regende het al in Johannesburg – een triest miezerig januariiregentje dat dreigde aan te tonen dat het dit jaar vroeg herfst zou zijn. De treinen stonden met hun daken te glimmen in de mist en waar je ook maar rondkeek zag je een bonte beweging van paraplu's.

Na bijna een week motregen, trok ik aan het eind van een middag mijn regenjas aan en ging waarheen de wind waaide, weg van de binnenstad, voorbij de oude marktplaats. Een paard-en-wagen, zwaarbeladen met vlees, kwam klik-klak-klik-klak me tegemoet en bleef uit zichzelf bij een rood stoplicht staan. Het warme lijf van het paard wasemde dampig en zijn glinsterende stang weerkaatste in een waterplas bij zijn grote voorbenen.

Bij elke straat waar ik langskwam, werd de omgeving me minder bekend,

Jaren woon je in een stad en na verloop van tijd denk je dat je haar kent; maar je kent enkel de tunnels waar jouw dagelijkse routine je doorheen voert. Een stad is als een woud van voetpaden: je loopt je leven lang over de voetpaden die je nodig hebt – maar er zijn er vele waarop je nooit een voet zet. En zelfs die je gebruikt, hebben onbekende berm. Je kent de paadjes misschien, maar het woud bij lange na niet. Zelfs drie stappen opzij van het voetpad waarover je dagelijks loopt, groeit een anemoon die je nog nooit gezien hebt.

Op de ramen van de *fish-and-chips* zaak en de stomerij las ik even later dat ik in Vrededorp was. De straat werd smaller, de winkeltjes werden kleiner, sjofeler. Sommige stijlen stonden scheef en waren ongeverfd, elk derde raam was gebarsten. Binnen bewogen mensen met een fez op onder het licht van kale gloeilampjes.

Uitgestald achter de wazige ruiten: zaklampbatterijen en blauweweregenbloemen, roze spul, broodmessen en roosters, draagbare radio's, elektrische boren, tweedehands boeken, kinderspeelgoed, verf, bloemenvazen, pannen en ondersteken. Alles tegen 'weggeefprij'.
'

Maar verderop maakten de winkels plaats voor rijtjeshuizen met rode veranda's en varens in

een pot. Kinderen speelden in de regen die nu nog licht miezerde. De regen waste hun gezichten. Ik hoorde ze lachen en ik hoorde water in de goten onder de stoeprand aflopen en weggorgelen de grond in.

De kinderen speelden op de stoep. Er viel nergens anders te spelen. Sommige zaten elkaar achterna, andere waren bezig van lege boenwasblikken een toren te bouwen, weer andere zaten in een kring tegen elkaar te fluisteren.

Een van hen zat in zijn eentje op de natte stoeprand in de regen naar me te kijken toen ik aan kwam lopen. Ik zag dat hij me in de gaten hield en hoopte dat hij niet ging bedelen; het is erg genoeg te weten dat er in deze stad nog kinderen zijn die moeten bedelen –erger nog is om er een te zien. Wat zou ik doen als hij me geld vroeg? Ik deed alsof ik hem niet zag. HOE KON Hoe zou een muntstuk hem helpen? Vijf passen bij hem vandaan keek ik maar weer eens op. Zijn ogen waren groot en alle regen had zijn gezicht nog niet schoon kunnen krijgen. Hij had blote voeten en zijn kleren waren weken geleden voor het laatst in de was geweest. Ik kon zien dat hij het koud had, maar het leek of hij het niet voelde.

‘Stomme uil,’ zei hij neerbuigend toen ik voorbijliep.

Weer drie straten verder bleef ik staan, keek achterom de smalle straat uit. Waar ik was, stond ik hoger dan mijn omgeving. In dit deel van het woud was ik nog nooit geweest. Rondom waren huisjes met scheve deuren en donkere ramen, schuttingen van verroest zink, een magere hond, kakiebos op de stoep, een aftandse Buick op blokken. En ver beneden waar ik vandaan kwam, torenden glazen zuilen de lucht in, gebouwen van meerdere verdiepingen met aalgladde liften, spiegels en wollen isolatie.

Ik liep door, de grijze namiddag in en rook schoorstenenrook en gebakken aardappelschijfjes en zure wijn. Het was opgehouden met miezeren, maar de lucht hing laag en donker over de daken; het schemerde bijna.

Achter één raam brandde al licht. Ik liep er langs en zag een vrouw met krulspelden in zitten lezen. Aan de muur achter haar hing een prent van een man met een baard en een stralenkrans.

Voor mij uit kwamen weer kinderen aanrennen; ik zag alleen de contouren van hun bokkensprongen makende lichamen. Ze lachten en zongen door elkaar heen. Ik liep te bibberen in mijn pak en regenjas – zij waren blootsvoets en zonder trui, maar hadden blijkbaar geen last van de kou. Ze waren eraan gewend.

Ik bleef staan toen ze dichtbij waren, want ze waren met een stuk of zeven en renden met

hun armen in elkaar gehaakt. Toen ze vijf passen van me vandaan waren, zwenkten ze weg om plaats voor me te maken en ik schuurde tegen hen en de zinken schutting aan. Maar die het dichtst bij me was pakte mijn hand en de rest zwaaide als een spaak van me af.

‘Hallo,’ zei degene die mijn hand beet hield. ‘Waar ga jij naartoe?’

‘Nergens heen,’ zei ik toen ik mijn balans hervonden had.

‘Waar is dat?’

‘Net hier aan de overkant,’ zei ik en probeerde mijn hand uit haar hand te krijgen, want ik kon voelen dat die hand niet alleen koud was, maar ook plakkerig.

‘Ben jij een groot mens?’ vroeg een ander, een jongetje.

‘Soms,’ zei ik.

En ze lachten en ik wist niet waarom.

‘Kun jij spelen?, vroeg een derde.

‘Weet ik niet. Dat ben ik helemaal verleerd.’

Deze keer lachten ze niet. Ze keken naar me alsof ze het niet begrepen. En we stonden daar in Twaalfde Straat naar elkaar te kijken. Alleen één meisje bleef lachen, zachtjes, met haar hand voor haar mond, zachtjes, als een klokje.

‘Jij woont hier niet,’ zei er een opeens.

‘Nee.’ En ik vroeg me ineens af: hoe weet hij dat – misschien omdat ik gezegd heb dat ik spelen verleerd ben?

‘Wat doe jij hier dan?’ vroeg degene die mijn hand nog vasthield. Ze vroeg het niet onvriendelijk.

‘Ik wandel wat.’

‘Kun jij lachen?’

Ik knikte en zei ‘Ik denk van wel...’

‘Kun jij springen?’ vroeg een ander.

‘Ik kan springen, ja.’

‘Kun jij in je handen klappen?’

‘Ja...’

‘Maar dan kun je toch spelen!’ zeiden er drie tegelijk. ‘Kom,’ zeiden ze, ‘kom met ons spelen!’ En lachend begon de spaak weer om me heen te draaien. En tussen het lachen van allemaal hoorde ik het meisje dat als een klokje lachte.

‘Hoe heet je?’ vroeg ik, toen ze na een poosje weer tot bedaren waren gekomen, aan

degene wier hand aan de mijne vastzat.

‘Elsebet,’ zei ze.

Ze vormden een kring om me heen en dansten en klaptten in hun handen.

‘Kom!’ zei Elsebet. ‘Speel mee!’

En ik stond als een dwaas tussen ze in, mijn handen veilig opgeborgen in de zakken van mijn regenjas.

‘Speel!’ riep Elsebet. ‘Kom, we leren het je!’

Daarop haalde ik mijn handen uit mijn zakken en klapte ze tegen elkaar, en zij lachten en zongen en lachten, dansten om me heen, en ik klapte in m’n handen. Ze daagden mij en elkaar uit, ze lachten om mij en om elkaar, en tussendoor lachte het klokje. En ik klapte in mijn handen terwijl het weer zachtjes begon te regenen op onze vreemde kleine kringdans.

Ik heb ze een tijdje later moeten omkopen om van ze af te komen. Want hoewel ik had meegedaan, was het niet echt mijn soort spelletje. Je verleert het om op die manier te spelen.

Als ze het geld al gewaardeerd hadden, lieten ze dat niet merken. Ik denk dat ze meer van het spelen hielden dan van het geld. Wie weet verloor Elsebet misschien al halverwege naar huis hun gemeenschappelijke muntstuk.

Het regende steeds harder. Steeds harder. En in de regen ben ik uit Vrededorp teruggelopen naar de binnenstad waar de glaszuilen nu als buislichten brandden in het donker.

Ik was van plan geweest die avond te werken. Maar ik kon het niet. Mijn linkerhand was plakkerig en wassen wilde ik hem niet. Mijn linkerhand rook naar honing en mijn rechterhand naar een muntstuk.

En elke keer als ik het wilde vergeten, hoorde ik het kind dat als een klokje lachte, weer vragen: ‘Kun jij spelen’?

Vertaling: Michiel Angenent

September 2022
